

HÜQUQİ İSLAHATLAR UĞURLU NƏTİCƏLƏR VERİR

22.11.2012 – Respublika qəzeti

Hüquqi, dünyəvi, demokratik dövlət quruculuğu xalqımızın tarixi nailiyyətidir. Dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra respublikamızda insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təminatı sahəsində çox mühüm nailiyyətlər əldə olunmuş, vətəndaş cəmiyyəti formalaşmışdır. Ölkəmiz demokratik, hüquqi cəmiyyət quruculuğu yolunda inamla addımlayır.

1995–ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanmış və ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul olunmuş ilk milli Konstitusiyamızda insan hüquq və azadlıqlarının təminatı dövlətin ali məqsədi kimi elan olunmuşdur.

Konstitusiyada təsbit olunmuş hakimiyyət bölgüsü prinsipinə uyğun olaraq ölkəmizdə dövlət idarəetmə sistemi formalaşmış, icra, qanunvericilik və məhkəmə orqanlarının səmərəli fəaliyyəti təmin edilmişdir.

Fəxrlə qeyd etmək olar ki, aparılan islahatlar ədliyyə və məhkəmə sistemini də əhatə etmiş, Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafı, müasirləşdirilməsi sahəsində tarixi qərarlar qəbul olunmuşdur.

Ümummilli liderin 1993–cü ildə xalqın təkidilə hakimiyyətə qayıdışından sonra Azərbaycanda beynəlxalq standartlara və normalara uyğun Cinayət, Cinayət–Prosessual, Mülki və Mülki–Prosessual məcəllələrin, habelə məhkəmə–hüquq sistemi ilə bağlı yeni qanunların hazırlanmasının əsası qoyulmuşdur. Ulu öndərin 1996–cı il 21 fevral tarixli fərmanı ilə Hüquq–İslahat Komissiyası yaradılmış, komissiya tərəfindən beynəlxalq təcrübə əsasında sivil, demokratik qanunlar hazırlanmışdır.

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında”, “Polis haqqında”, “Konstitusiya məhkəməsi haqqında” qanunlar, həmçinin Azərbaycan Prezidentinin 18 iyul 1998–ci il tarixli “Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında” və 1 dekabr 1998–ci il tarixli “Məhkəmələr və hakimlər haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi və məhkəmə islahatlarının həyata keçirilməsinə dair tədbirlər barədə” fərmanları insan hüquq və azadlıqlarının təminatına xidmət edən məhkəmə–hüquq islahatlarının həyata keçirilməsinə geniş imkanlar açmışdır.

Aparılan məhkəmə–hüquq islahatları nəticəsində yeni, əvvəlki məhkəmə sistemindən köklü surətdə fərqlənən, insan haqlarının müdafiəsinə daha etibarlı təminat yaradan üçpilləli məhkəmə sistemi yaradılmışdır.

Həbs və insan hüquqlarını məhdudlaşdıran digər prosessual məcburiyyət tədbirlərinin görülməsi məhkəmələrin müstəsna səlahiyyətinə aid edilmiş, məhkəmələr üzərində prokuror nəzarəti ləğv edilmiş, istintaqa məhkəmə nəzarəti və digər hüquqlar müəyyən olunmuşdur.

Ulu öndərin siyasi kursunu uğurla davam etdirən dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyev insan haqlarının etibarlı şəkildə qorunması, ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması, məhkəmə hakimiyyətinin fəaliyyətinin müasirləşdirilməsi sahəsində həyata keçirdiyi tədbirlər nəticəsində ədliyyə sistemi öz inkişafının yeni mərhələsinə qədəm qoymuşdur.

2004–cü ilin dekabr ayında “Məhkəmə–Hüquq Şurası haqqında” yeni qanun qəbul olunmuş, “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” qanuna bir sıra mütərəqqi dəyişikliklər edilmişdir. “Konstitusiya məhkəməsi haqqında qanuna əlavə və dəyişikliklər haqqında” 23 dekabr 2003–cü il tarixli qanuna əsasən vətəndaşların pozulmuş hüquq və azadlıqlarının bərpası ilə bağlı birbaşa Konstitusiya Məhkəməsinə müraciət etməsi hüququnun həyata keçirilməsi mexanizmləri müəyyən olunmuşdur.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına xüsusi önəm verən dövlətimizin başçısı rayonlarda yaşayan vətəndaşlara göstərilən hüquqi yardımın səviyyəsini yaxşılaşdırmaq, onlarda narazılıq doğuran sui-istifadə, süründürməçilik hallarını, eləcə də digər nöqsanları aradan qaldırmaq, ədalət mühakiməsinin səmərəliliyini yüksəltmək, məhkəmələrə inamı artırmaq, vətəndaşların müraciət imkanlarını asanlaşdırmaq məqsədilə 19 yanvar 2006-cı il tarixdə fərman imzalamışdır. Fərmanın icrası ilə əlaqədar Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Şirvan və Şəki (rayon) şəhərlərində yeni apelyasiya məhkəmələri yaradılmış, məhkəmə hakimiyyətinin cəmiyyətdə nüfuzlu təsisat kimi rolu daha da artmışdır.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin 17 avqust 2006-cı il tarixli digər fərmanı ilə məhkəmələrdə hakimlərin sayı 153 ştat vahidi artırılmış, bu isə cinayət işlərinə baxılmasında operativliyi, səmərəliliyi və keyfiyyəti əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltmişdir.

Ötən müddətdə ölkə başçısının məhkəmə və ədliyyə sisteminin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə imzaladığı ən mühüm sənədlərdən biri "Azərbaycan ədliyyəsinin inkişafına dair 2009–2013-cü illər üçün Dövlət Proqramı"dır.

Dövlət Proqramı ədliyyə orqanlarının və məhkəmələrin dinamik inkişafının təmin edilməsi, yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi, normativ-hüquqi və maddi-texniki təminatın yaxşılaşdırılması, kadr potensialının gücləndirilməsi üçün geniş imkanlar açmışdır.

Regionlarda və paytaxtda yeni məhkəmələrin yaradılması, həmçinin, məhkəmələrdə hakimlərin sayının artırılması sahəsində tədbirlər davam etdirilmişdir. Məhkəmələrdə iş yükünün çoxluğu nəzərə alınaraq Məhkəmə-Hüquq Şurasının təklifi ilə hakimlərin sayı 25 faiz, məhkəmə aparatı işçilərinin sayı isə 60 faizədək artırılmış, hər bir hakim üçün əlavə köməkçi ştatı təsis olunmuşdur.

Dövlət başçısının 22 iyun 2010-cu il tarixli müvafiq fərmanına uyğun olaraq yerli iqtisad məhkəmələrinin bazasında inzibati-iqtisadi məhkəmələr, Ağır Cinayətlərə dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikasının Məhkəməsi əsasında Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsi, eləcə də Lənkəran, Gəncə, Şəki ağır cinayətlər məhkəmələri yaradılmışdır.

Məhkəmə-Hüquq Şurası hakimliyə namizədlərin şəffaf prosedur əsasında, beynəlxalq tələblərə uyğun seçilməsi məqsədilə ilk dəfə 2000-ci ildə test üsulu ilə imtahan və müsabiqənin keçirilməsini təmin etmişdir. Seçim prosesi, bir qayda olaraq, şəffaf və obyektiv aparılır, ədliyyə orqanlarına yüksək hazırlıqlı kadrlar qəbul edilir. Ən mütərəqqi qaydalarla seçilmiş yeni nəsil hakimlər artıq bütün hakim korpusunun yarısını təşkil edirlər.

Azərbaycanda aparılan məhkəmə islahatları nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən də təqdir edilir və dəstəklənir. Dünya Bankı ölkəmizdə ədliyyə sisteminin müasirləşdirilməsi üzrə birgə layihənin icrasına başlamış, bir sıra şəhər və rayon məhkəmələri üçün yeni inzibati binaların, məhkəmə komplekslərinin tikintisinə start vermişdir.

Ədliyyə Nazirliyi məhkəmələrdə beynəlxalq tələblərə cavab verən iş prosesinin təşkilinə, müasir informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqinə, vətəndaşların məhkəmələrə müraciət imkanlarının asanlaşdırılmasına, hüquqi xidmətin daha da yaxşılaşdırılmasına xüsusi diqqət yetirir və lazımı köməklik göstərir.

Respublikamız dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra insan hüquqlarına dair beynəlxalq sənədlərdə nəzərdə tutulan prinsipləri özünün ali məqsədi kimi müəyyənləşdirmiş və bunu dünyaya nümayiş etdirmişdir. Ölkəmiz indiyədək 380-dən artıq beynəlxalq müqavilənin iştirakçısı olmuşdur. Bunların da təxminən yarısı insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi ilə bağlıdır.

Ölkəmizdə insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi üçün zəruri hüquqi mexanizmlər yaradılmış, mükəmməl qanunvericilik bazası formalaşdırılmışdır.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin təsdiq etdiyi “İnsan hüquqlarının müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planı” və “Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramı” kimi fundamental sənədlər ulu öndərimiz tərəfindən əsas qoyulmuş strateji xəttin uğurla davam etdirilməsinin parlaq təzahürüdür.

Ümummilli liderin imzaladığı, cəmiyyətin ən müxtəlif təbəqələrini əhatə edən əfv sərəncamları və amnistiya haqqında fərmanlar qanunların aliliyi prinsipini tərəddüdsüz qəbul edən vətəndaşların reabilitasiyasında mühüm rol oynamışdır. 1995–2003–cü illərdə 7 amnistiya aktı və 32 əfv fərmanı imzalanmış, amnistiya aktları 77 mindən çox insana şamil olunmuş, 3 mindən artıq şəxs əfv olunmuşdur.

Ulu öndərin təşəbbüsü ilə 1998–ci ildə Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ölüm hökmü ləğv edilmiş, dövlətimiz ədalət, azadlıq, humanizm, insanpərvərlik kimi yüksək ideallara sadıqlığını dünyaya nümayiş etdirmişdir.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev ulu öndərimizin əfv və amnistiya ənənələrini uğurla davam etdirərək imzaladığı əfv fərmanları ilə 2600 nəfərə yaxın məhkumu cəzanın çəkilməmiş hissəsindən tam, yaxud qismən azad etmişdir. Milli–mənəvi dəyərlərimizin qorunub zənginləşdirilməsində misilsiz xidmətlər göstərən Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə qəbul edilmiş son iki amnistiya aktı 20 min nəfərə yaxın şəxsə şamil olunmuşdur.

Artıq onüçüncü ildir ki, ədliyyə işçiləri 22 noyabrı öz peşə bayramı günü kimi iftixarla, qürurla qeyd edirlər. Ümummilli lider Heydər Əliyevin 11 noyabr 2000–ci il tarixli sərəncamı ilə ədliyyə işçilərinə bəxş edilmiş bu bayram hər birimizdə minnətdarlıq hissləri, ruh yüksəkliyi və yüksək məsuliyyət yaradır.

Ədliyyə ədalət sözündəndir. Hər bir ədliyyə işçisi, ilk növbədə, haqqın və ədalətin keşiyində durmalı, peşəkarlığı, vətəndaşlara qayğılı münasibətilə bu müqəddəs peşənin adını, şərəfini daim qorumağı, uca tutmalıdır.

Fürsətdən istifadə edərək peşə bayramı münasibətilə bütün həmkarlarımızı ürəkdən təbrik edir, onlara qanunun aliliyinin və insan haqlarının təmin olunmasında uğurlar arzulayıram. Lənkəranda fəaliyyət göstərən ədliyyə işçiləri dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən ədliyyə və məhkəmə islahatlarının icrasında bundan sonra da fədakarlıqla çalışacaq, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının etibarlı şəkildə qorunmasına öz layiqli töhfələrini verəcəklər.

**Elçin Kazımov,
Lənkəran Rayon
Məhkəməsinin sədri.**